

А. П. Дука,

к. е. н., доцент, докторант кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

A. Duka,

PhD in Economics, Associate Professor, doctoral student of Management of Innovative
and Investment Activity Department, Taras Shevchenko Kyiv National University

CONCEPTUALIZATION OF INVESTMENT MECHANISM IN THE INNOVATIVE DEVELOPMENT

Проаналізовано основні підходи до з'ясування сутнісних ознак інвестиційного механізму інноваційного розвитку. Обґрунтовано його місце в структурі механізму господарювання та взаємозв'язок з економічним механізмом. Визначені відмінності інвестиційного механізму від фінансового та фінансово-кредитного, що дозволило виділити особливості формування його структури.

The main approaches to determine the essential features were analyzed. The place of investment mechanism in the structure of mechanism of menage and economic mechanism is reasonable. The differences of investment mechanism from financial and credit are curtained. The structure of the investment mechanism of innovation development is offered.

Ключові слова: механізм, господарський механізм, економічний механізм, інвестиційний механізм, інноваційний розвиток.

Key words: mechanism, economic mechanism, mechanism of menage, investment mechanism, innovative development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Структурні зміни, що вразили національну економіку, виражаються, з одного боку, у скороченні вкладень в економіку країни, а з другого боку — у катастрофічному стані основних засобів, відірваності фінансового капіталу від розвитку промислового виробництва, створення високотехнологічних виробництв. У той же час учені-економісти відзначають наявність необхідних ресурсів для здійснення інноваційних перетворень за відсутності ефективного механізму їхньої трансформації в інвестиції. У цьому зв'язку дослідження сутності і змісту інвестиційного механізму набуває актуального науково-практичного значення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Слід особливо зазначити, що проблема сутності та змісту інвестиційного механізму тією чи іншою мірою були предметом гострої дискусії серед вчених і фахівців у сфері економіки, управління, фінансів і кредиту. Зокрема, у вітчизняній економічній літературі інвестиційний механізм часто ототожнювався з кредитним, фінан-

совим і особливо з фінансово-кредитним. З точки зору дослідження фінансових, кредитних та фінансово-кредитних механізмів, інвестиційна проблематика у забезпеченні інноваційного розвитку знайшла часткове відображення у дослідженнях Даниленка А.І., Крупки М.І., Онишко С.В., Осецького В.А. та багатьох інших зарубіжних та українських вчених. В історичному сенсі структурування механізму, їх взаємозв'язки та значення для розвитку економіки досліджувалися у працях Л.Абалкіна, Л.Гурвиця, А.Кульмана, Ю.Осіпова та інших вчених.

Разом з тим, інноваційний розвиток національної економіки є доволі складним науковим явищем, і, незважаючи на суттєві наукові результати, окремі питання формування інвестиційного механізму його забезпечення залишаються дискусійними та невичерпними. Варто відзначити, що сьогодні немає чіткого уявлення про його місце в загальній системі механізмів господарювання, ключових елементів його формування та функціонування. Насамперед йдеться про його сприйняття у сучасній свідомості, науковому пізнанні та практичній площині життєдіяльності суспільства у зв'язку з актуалізацією

глобалізаційних процесів, формуванні засад економіки, орієнтованої на знання, інновації та сучасний інформаційний етап розвитку суспільства.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

У зв'язку з окресленим, метою дослідження є з'ясування суті, визначення місця інвестиційного механізму у загальній структурі механізму господарювання та виділення у його складі основних компонент.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття механізму було запозичене із технічної сфери та вперше з'явилося у економічних дослідженнях, пов'язаних з економікою соціалізму у другій половині 60-х рр. ХХ ст. Загальні усталені визначення поняття "механізм", що використовувалися науковою спільнотою, були зафіксовані у більшості енциклопедичних словників цього періоду. Зокрема, у Філософському енциклопедичному словнику трактується механізм як система рухів або подій, а також прилад або знаряддя, в якому та за рахунок якого ці дії вчиняються під впливом законів природи [13, с. 368].

Разом з тим, ще до активного використання даного явища у наукових дослідженнях та поширення його використання на пояснення економічних явищ та процесів, характер дії механізму та його визначення було використано Г.Гегелем у праці "Наука логіка". Гегель зазначає: "Мы... должны определенно требовать для механизма права и значения всеобщей логической категории, и его применение... отнюдь не должно быть ограничено пределами той области природы, от которой эта категория получила название" [3, с. 386]. Таким чином він намагався розкрити можливості багатостороннього використання даного поняття шляхом поширення його на різні сфери діяльності та відходу від суто фізичного розуміння даного явища. Ще у той період Гегель фактично передбачав різноплановість терміну та проникнення механізму у інші сфери, окрім технічної. Підтвердженням цьому є факт активного використання поняття механізму і в економічному обігу у його тісній взаємодії з його господарським та економічним значенням. Таким чином слід погодитися з думкою Осіпова Ю.М. [11, с. 25], що механізмом є організуюча система. Будь-який акт організації є актом механістичним. Взаємодія — це акт механізму, а тому вже є найпростішим механізмом.

Завдяки численним науковим дослідженням, формулюванням різноманітних підходів та виділення структурних компонент сьогодні з'явилася модель механізму, дія якого пов'язана з урахуванням економічних законів стосовно господарських процесів. Саме тому при розкритті суті інвестиційного механізму є всі підстави розпочати розгляд його з позицій суті та структури господарського механізму.

Аналіз господарського механізму доцільно розпочинати з визначення Л.Абалкіна, який вважається основоположником у поясненні та розповсюдженні даного поняття в економічній літературі у його процесному значенні як способу організації суспільного господарства з властивими йому формами і методами, економічними стимулами та правовими нормами [1, с. 14]. Введення в економічну термінологію даного поняття обумовлене прагненням, як зазначає сам Абалкін Л.: "по новому подивитися на задачі та функції політичної економії соціалізму, зрозуміти його особливості" з метою "розробки найбільш ефективних форм і методів використання економічних законів у практиці планового управління народним господарством" [1, с. 7, 9]. Отже в цей період господарський механізм розглядався вченими як спосіб, метод господарювання щодо свідомого застосування виробничих відносин у господарській практиці в межах планової економіки.

Ускладнення господарського середовища у зв'язку з формування ринкових відносин, починаючи з 1990 рр. ХХ ст., вплинуло на зміщення акцентів з процесного підходу до уявлення про господарський механізм як систему, яка формується із сукупності внутрішньо пов'язаних між собою структурних елементів, з притаманними їй властивостями, формами та інструментами розвитку економіки. Це зорієнтувало науковий пошук дослідників у площину розгляду господарського механізму як механізму використання економічних законів через його зв'язок з основними елементами економічної системи. Найбільш характерні уявлення про господарський механізм у цьому контексті відображені у працях: А. Гурвіця [16], Е. Маскіна [17], Р. Майерсона [18], М. Саттертвейта [19], Ю. Осіпова [10, с. 52].

Всеохоплюючим і глибоким дослідженням сутності економічної складової є точка зору Кульмана А.А., в основі якої — розуміння "економічної складової" як всіх видів взаємозв'язків та економічних інститутів всередині господарського механізму. На його думку, економічні механізми є системою взаємопов'язаних вхідних економічних явищ, які виникають за певних умов і під впливом початкового імпульсу. Природа вхідного явища або кінцевий результат серії явищ визначають зміст економічного механізму, а "составляющим элементом механизма всегда одновременно выступают и исходное явление, и завершающие явления, и весь процесс, который происходит в интервале между ними" [6, с. 12]. Теоретично економічних механізмів існує стільки, скільки існує різних імпульсів у кожній системі взаємопов'язаних явищ при заданих умовах.

Розмаїття сучасних економічних явищ-імпульсів таке велике, що у процесі історичного розвитку господарський механізм ускладнюється та диференціюється, ускладнюються і економічні відносини, а отже економічні механізми постають як способи досягнення господарської рівноваги. Тим не менше, виділяють три основні типи економічних механізмів: обміну, що регулюють відносини між господарствами; розподілу, що регулюють відносини між виробництвом та споживанням; використання доходів, що регулюють розподіл між вкладанням і споживанням капіталу. Тому, економічні механізми являють собою системи взаємопов'язаних економічних явищ, які виникають за певних умов під впливом початкового імпульсу, то ця обставина обумовлює розгляд такої кількості механізмів, скільки існує різних імпульсів у кожній системі взаємопов'язаних явищ при заданих умовах.

Отже, зазначене дозволяє групувати види та підвиди механізмів за системними ознаками (функціональні, структурні, динамічні), які розмежовані та використовуються у наукових дослідженнях. Таким чином аналіз та узагальнення досвіду теоретичного дослідження такого явища, як господарський механізм, дозволяє вибудувати ієрархію механізмів, які доцільно поділити на чотири основні рівні: 1) перший рівень — структура, яка характеризує сферу загальносуспільних відносин: економічній, політичній, правовій, соціальній, культурній механізми, які змінюватимуться залежно від відносин власності, спільної діяльності, способів виробництва, характерних відповідній суспільній формації; 2) другий рівень — динаміка та напрям дії відносин — механізм становлення, розвитку, трансформації, адаптації, інтеграції, функціонування тощо; 3) рівень — функціональне призначення — планування, організації, мотивації, контролю, стимулювання, 4) четвертий рівень — сфера застосування — інноваційний, інвестиційний, фінансовий, кредитний, виробничий, трудовий тощо.

Виходячи з окресленої ієрархії, одним із різновидів економічного механізму є інвестиційний механізм, який відобразить сферу застосування економічних відносин у межах загального господарського механізму та являтиме собою сукупність соціально-економічних

цілей, принципів, організаційних структур, форм і методів мобілізації та розміщення інвестицій, а також правових норм, за допомогою яких вони акумулюються та розміщуються. Диференціація досліджуваного механізму залежить від напрямку руху (динамізму) інвестиційних ресурсів (мобілізація або розміщення) зумовлена тим, що категорія інвестицій охоплює процеси акумулювання і розподілу вартості.

Описуючи сутність інвестиційного механізму, А. Кульман [6, с. 86—91] розглядає його через інвестування як операцію, за допомогою якої заощадження трансформуються у засоби виробництва як з використанням грошових коштів, так і без. Спираючись на власні міркування, А. Кульман приходить до висновку, що інвестиційний механізм включає організацію відносин, пов'язаних з формуванням та використанням економічними суб'єктами заощаджень, та розкривається через механізм приведення у рівновагу заощаджень, що відображають "можливості фінансування" та інвестицій, які характеризують "потребу фінансування". Доцільно погодитися з його точкою зору, що по відношенню до проблеми інвестицій та заощаджень механізм повинен забезпечувати перетворення короткострокових капіталів у довгострокові, оскільки вони потрібні для забезпечення нормального функціонування економіки та характеризує створення нового капіталу [6, с. 97].

Разом з тим, у численних дослідженнях поняття інноваційного механізму найчастіше ототожнюється з фінансовим або фінансово-кредитним, або ж розглядається як його складова частина. Насамперед, це пов'язано з тим, що при визначеннях сутності поняття "фінансовий механізм" найбільш розповсюдженою є позиція, згідно з якою останній є сукупністю форм і методів створення і використання фінансових ресурсів для регулювання економічних і соціальних процесів у державі [14, с. 80]. Аналогічний підхід зустрічається і в інших джерелах, пов'язаних з розкриттям суті фінансово-кредитного механізму. Зокрема, О. Дерев'яко функціонування фінансово-кредитного механізму розглядає на базі двох основних методів: фінансового забезпечення та фінансового регулювання. Перший метод полягає у формуванні цільових грошових фондів (фінансових ресурсів) достатнього обсягу та їх ефективного використання, другий розкривається через фінансовий вплив, пов'язаний з регулюванням розподільчих відносин [4, с. 32—33]. На думку С. Львовичкіна, "фінансовий механізм — це сукупність методів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток і система фінансових індикаторів та фінансових інструментів, які дають змогу оцінити цей вплив" [7, с. 32]. Як свідчить наведене, суттєвих розбіжностей у трактуванні суті фінансового механізму не наводиться, разом з тим у даному аспекті розглядаються виключно фінансовий аспект як узагальнення вартісної сторони будь-яких речей. З нашої точки зору, таке ототожнення виглядає не зовсім коректно через акцентування на грошових фондах та ігнорування інших видів цінностей у складі інвестицій. Отже необхідність виокремлення інвестиційного механізму криється у тих видах ресурсів, які складають основу інвестицій, серед яких лише частина пов'язана з фінансовими ресурсами.

Невиокремлення з-поміж фінансового та фінансово-кредитного інвестиційного механізму обумовлена також з позицій виділених функцій самих фінансів. У цьому контексті грань відмінностей між механізмами досить тонка. За В. Бочаровим, сутність фінансів корпорацій відображається в їх трьох функціях: формування капіталу (доходу), використання капіталу (доходу) та контрольній функції [2, с. 5—7]. Аналогічної позиції дотримується С.В. Онішко, поширюючи ці функції й на державні фінанси [8, с. 95]. Однак виникає цілком природне питання: чому в межах інвестиційної теорії досліджувалися процеси формування та використання капіталу у різних його формах, а не лише грошовій?

Відповідь на це питання і характеризує ту грань розбіжності між інвестиціями та фінансами, що проявляється не лише на категоріальному рівні, а й через здійснення суб'єктами інвестиційної та фінансової діяльності. Фінансовий механізм, насамперед, орієнтований на сукупність форм розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів. При цьому та частина з них, що розподіляється на формування капіталу в економіці і окреслює сферу застосування інвестиційного механізму. Таким чином причиною виокремлення інвестиційного механізму вважається за доцільне визначити розбіжності у функціях, які виконують фінанси та інвестиції в економіці. Інвестиції, в першу чергу, орієнтовані на відтворювальну функцію, тоді як за рахунок розподільчої функції фінансів таке відтворення стає більш реалістичним. Саме у цьому контексті досить чітко прослідковується зв'язок між інвестиційним, фінансовим та фінансово-кредитним механізмом. Однак, сфера застосування цих механізмів дещо різниться.

Наведені аргументи дають підстави стверджувати, що фінансовий та інвестиційний механізми тісно пов'язані між собою у формах, методах, інструментах та важелях акумулювання ресурсів, тоді як обраний напрям їх використання слугує мірилом відмінностей. І саме це дає можливість наголошувати на необхідності розгляду інвестиційного механізму як самостійного елементу економічного та господарського механізмів. Враховуючи викладену позицію, однією з необхідних умов створення та залучення накопичень економічних суб'єктів в економіку як інвестицій є формування такого інвестиційного механізму, що забезпечує їх раціональне формування та ефективне інвестування.

Інвестиційний механізм не є відособленим та незалежним від умов господарювання. Його формування та функціонування здійснюється в рамках існуючої сукупності форм і методів господарювання, за допомогою яких організовані відносини щодо формування ресурсів та їх використання на інвестиційні цілі.

Разом з тим, його невіддільність від фінансового та кредитного механізмів не означає їх ототожнення, або сумування фінансового, кредитного та інвестиційного механізмів, оскільки в структурі інвестиційного механізму будуть наявні елементи, що є структурними компонентами фінансового та кредитного механізмів.

Так, В.Л. Осецький [9, с. 95—96] пропонує структурувати інвестиційний механізм за такими елементами: мотиваційний блок, ресурсне забезпечення, правове й методичне забезпечення, організаційне забезпечення. При цьому у складі ресурсного забезпечення як елементу інвестиційного механізму виділяє самофінансування та зовнішнє фінансування, яке складається з прямих інвестицій та боргового фінансування. В цілому поділяючи точку зору вченого, варто зазначити, що це раз підтверджує тісний зв'язок між фінансовим механізмом, основу якого формують відносини, які покладені в основу фінансового та кредитного механізмів. Тим більше, що саме кредит складає основну форму реалізації боргового фінансування інвестиційних процесів. Подібна структура інвестиційного механізму зустрічається і у іншій літературі, зокрема [12] та ін.

Формування структури інвестиційного механізму залежить від умов функціонування економічної системи. Зазначене знаходить своє відображення у пошуках та появі нових форм, методів, інструментів реалізації інвестицій, адекватних соціально-економічному середовищу, в якому формується та функціонуватиме відповідний інвестиційний механізм. Це зумовлене, насамперед, законом діалектики у поясненні розвитку, що передбачає повернення до попереднього, але у новому якісному стані зі збереженням спадковості. Тому сам інвестиційний механізм у процесі розвитку суспільства модифікується.

Господарський механізм є активною системою, яка сприймає зовнішню ідею, але виборює свій варіант ре-

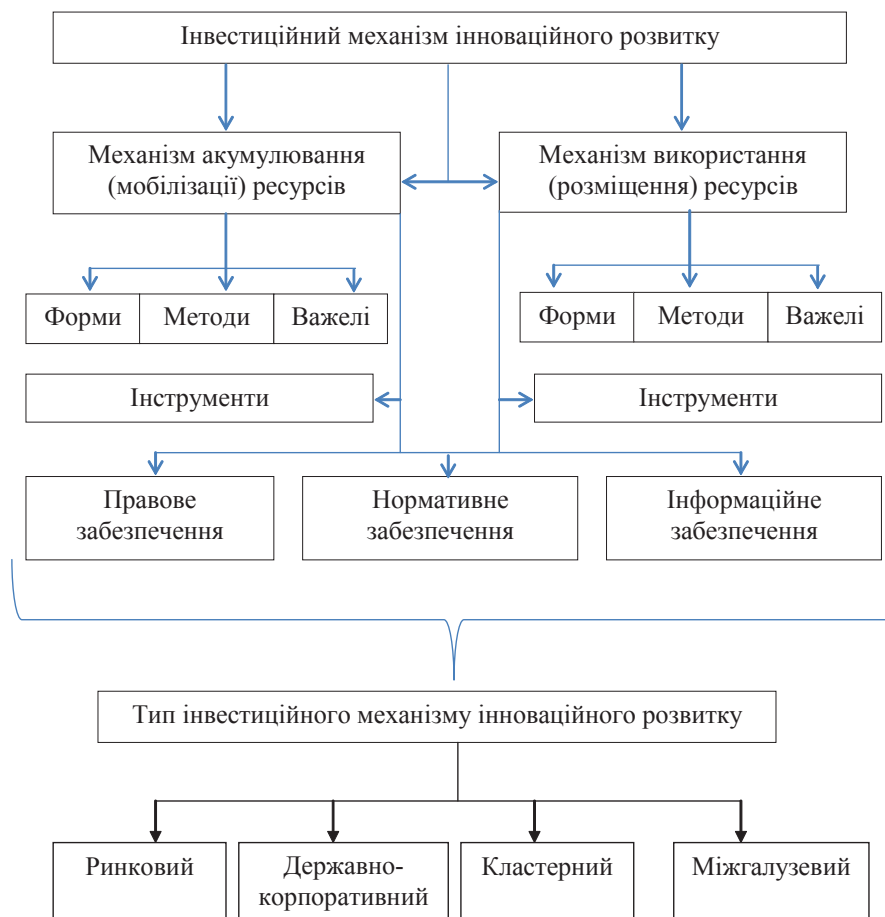

Рис. 1. Основні компоненти інвестиційного механізму інноваційного розвитку

Джерело: розробка автора.

акції на неї, що полягає у боротьбі за оптимальний режим функціонування, пристосовуючи під себе будь-який зовнішній вплив. Таким впливом по відношенню до системи є інновація, яка для неї стає елементом "конструктивного руйнування" за Й.Шумпетером, тобто нова технологія здатна з середини виштовхнути економічну систему з рівноважного стану, руйнуючи старі механізми і замінюючи їх новими, тобто слугувати тим вхідним імпульсом, про який стверджував А.Кругман.

У зв'язку з цим виправданим вважається застосування поняття "інвестиційний механізм" до процесів інноваційного розвитку, що дозволить зорієнтувати відповідні форми, методи, важелі та інструменти в загальній структурі механізму конкретним цілям та надасть механізму додаткової цілеспрямованості у формуванні та функціонуванні. Тому правомірність розгляду інвестиційного механізму інноваційного розвитку, на нашу думку, вбачається логічною, виправданою як теоретичними, так і практичними потребами.

Таким чином під інвестиційним механізмом інноваційного розвитку розумітимемо систему суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків, якими забезпечуються перетворення господарської діяльності, орієнтованої на інвестиції через зміни правил та умов "гри" шляхом удосконалення форм, методів та інструментів досягнення інноваційних цілей розвитку.

Зважаючи, що інвестиції, перш за все, відтворювальна категорія, інвестиційний механізм, це насамперед, сукупність тих форм, через які здійснюються процеси розподілу економічних ресурсів. Те, що кінцевою метою такого розподілу є розвиток продуктивних сил, забезпечення міцї держави, високої якості життя її громадян, формує і завдання, покладені на інвестиційний механізм інноваційного розвитку. Разом з тим, ефективність його функціонування значною мірою відображається у його

адекватності загальнонаціональним інтересам, що актуалізується розгортанням інтеграційних та глобалізаційних процесів. Тому сучасне теоретичне розуміння інвестиційного механізму інноваційного розвитку та його практична спрямованість повинні ґрунтуватися на таких концептуальних положеннях, які відображають його економічну сутність:

— інвестиційний механізм так само, як фінансовий, кредитний, об'єктивно включені у загальну систему управління економікою;

— сутність інвестиційного механізму об'єктивно обумовлений природою та економічним змістом інвестицій, закономірностями їх розвитку, сферою охоплених ними відносин, значенням у відтворювальних процесах, що, в свою чергу, тісно переплетено з функціями держави, особливостями економічного устрою суспільства;

— інвестиційний механізм інноваційного розвитку проявляється у зворотній дії на загальноекономічний розвиток, впливає на його якісні та кількісні параметри, темпи відтворювальних процесів та результативність держави та її суб'єктів у глобальному масштабі;

— формування та функціонування інвестиційного механізму інноваційного розвитку відбувається у зовнішньому оточенні, динамічність якого визначають необхідність його постійного удосконалення. Кожному новому періоду відповідають свої особливості функціонування інвестиційного механізму та його внутрішня будова;

— внутрішня структура механізму характеризується сукупністю взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, які залежно від періоду, дозволятимуть визначитися з відповідним набором форм, методів, інструментів та важелів, які забезпечуватимуть цілеспрямованість його функціонування;

— основне призначення структурних елементів механізму полягає у ефективному акумулюванні та раціональному використанні економічних ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб суб'єктів економічних відносин під впливом прогресивних змін у світовому просторі та необхідності захисту національних інтересів у протіканні загальних глобалізаційних процесів;

— методологічне значення інвестиційного механізму розвитку національного розвитку має комплексність його дії на досягнення завдань, визначених загальною економічною стратегією розвитку національної економіки та відображеної в державній інноваційній та інвестиційній політиці.

Спрямування інвестиційного механізму інноваційного розвитку національної економіки правомірно зорієнтовувати на виділені Шеко П. [15] інноваційно-утворювальні чинники: 1) рівень знань, необхідний для вирішення суспільних проблем; 2) інноваційні фінансові ресурси, їхню надійність та доступність; 3) сфера, суб'єкти та об'єкти інноваційної активності; 4) інноваційний клімат; 5) інноваційне підприємництво.

Загальна структура інвестиційного механізму інноваційного розвитку національної економіки та його основні компоненти представлені на рис. 1.

Методи акумулювання та використання ресурсів являють собою конкретні способи дії, спрямовані на практичне досягнення основних завдань, з допомогою яких утворюються та використовуються грошові фонди відповідних учасників. Форми — це конкретні прояви відповідних методів. Зокрема, як зазначає Крупка М.І., поділяючи точку зору інших вчених, що важливими формами і методами використання економічних законів у механізмі їх дії є прогнози та прогнозування, плани і планування, стимули та стимулювання.

Важелі проявляються у конкретних прийомах дії та реалізації відповідних методів, тобто є конкретизованою технікою застосування відповідного методу та інструменту як засобу впливу на об'єкт, його перетворення та створення. До основних важелів відносять: санкції, пільги, стимули, нормативи, умови та порядок здійснення діяльності [5, с. 59—60].

Ключову роль у формуванні ефективного інвестиційного механізму інноваційного розвитку відіграє держава. Саме вона визначає сутність та роль цього механізму в економічному розвитку країни шляхом встановлення правил та норм здійснення господарської діяльності, формування інфраструктури, проведення соціальної, фінансової, інвестиційної, інноваційної політики тощо. Від зацікавленості та можливостей держави залежить раціональність та дієздатність самого механізму. Модифікуються і методи державної участі, стимулювання. Адміністративні, централізовані методи державного регулювання під впливом ринкових умов господарювання поступово перетворюються в коопераційні, інтегративні, зокрема, і приватно-державні. Це впливає і на зміну відповідного правового, нормативного та інформаційного забезпечення у складі механізму та забезпечує відповідним типом інвестиційного механізму, який проявляється при кооперації відповідних інститутів в інноваційному процесі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, підводячи підсумок, можна зробити декілька теоретичних та практичних висновків. Насамперед, варто зазначити, що інвестиційним механізмом охоплюється сукупність соціально-економічних цілей, принципів і методів мобілізації і розміщення інвестиційних ресурсів, а також управління цими процесами. Диференціація досліджуваного механізму залежно від напрямку руху інвестиційних ресурсів (мобілізація або розміщення) обумовлена тим, що категорія інвестицій охоплює процеси акумулювання та розподілу вартості.

Практична реалізація такого механізму базується на принципі взаємозв'язку та взаємозалежності між економічними інститутами — суб'єктами інноваційного та інвестиційного процесу, формою взаємодії господарюючих одиниць, формами організації інноваційно-інвестиційного процесу з урахуванням економічних інтересів кожного суб'єкту та відповідних обраних ними інструментів.

Література:

1. Абалкин Л.И. Избранные труды. В 4 т. — Т. 2. На пути к реформе. Хозяйственный механизм развитого социалистического общества. Новый тип экономического мышления. Перестройка: пути и проблемы / Л.И. Абалкин. — М.: Экономика, 2000. — 912 с..
2. Бочаров В.В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций / В.В. Бочаров. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 144 с.
3. Гегель Г.В.Ф. Наука логики // Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук: В 3 т. — Т. 1. — М.: Мысль, 1975. — 452 с.
4. Дерев'янка О.Г. Фінансово-кредитний механізм в системі стратегічного управління / О.Г. Дерев'янка // Фінанси України. — 1998. — № 7. — С. 28—34.
5. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: монографія / М.І. Крупка. — Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. — 608 с.
6. Кульман А. Экономические механизмы: пер. с фр.; общ. ред. Н.И. Хрусталева / А. Кульман. — М.: Прогресс: Универс, 1993. — 192 с.
7. Львовчкін С.В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання / С.В. Львовчкін // Фінанси України. — 2000. — № 12. — С. 25—33.
8. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: монографія / С.В. Онишко. — Ірпін: Національна академія ДПС України, 2004. — 434 с.
9. Осецький В.Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики: монографія / В.Л. Осецький. — К.: ІАЕ УААН, 2003. — 412 с.
10. Осипов Ю. М. Хозяйственный механизм государственно-монополистического капитализма / Ю. М. Осипов. — М.: Изд-во МГУ, 1987. — 400 с.
11. Осипов Ю.М. Государственно-монополистический хозяйственный механизм / Ю.М. Осипов. — М.: Изд-во МГУ, 1987. — 104 с.
12. Салимов А.Н. Инвестиционные механизмы: Сущность, компоненты и классификация / А.Н. Салимов // Вестник ТИСБИ. — Вып. 3, 2003. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://access.isuvuz.ru/science/vestnik/2003/issue3/econom6.html>
13. Философский энциклопедический словарь / гл. ред. А. Ф. Ильичев [и др.]. — М.: Советская энциклопедия, 1983. — 840 с.
14. Фінансово-кредитні важелі регулювання економіки України в перехідний період: Монографія / НАН України; Інститут економіки / Редкол.: А.І. Даниленко (відп. ред.) та ін. — К., 1998. — 242 с.
15. Шеко П. Инновационный хозяйственный механизм / П.Шеко // Проблемы теории и практики управления. — 1999. — № 2. — С. 72—74.
16. Hurwicz L. Economic Design, adjustment processes, mechanisms, and institutions / L.Hurwicz // Economic Design. — 1994. — Vol. 1. — P. 1—14.
17. Maskin E. Nash equilibrium and welfare optimality / E.Maskin // Review of Economic Studies. — 1999. — Vol. 66, No 1. — P. 23—38.
18. Myerson R. Justice, institutions, and multiple equilibria / R. Myerson // Chicago Journal of International Law. — 2004. — Vol. 5. — P. 91—107.
19. Myerson R., Satterthwaite M. Efficient mechanisms for bilateral trading / R. Myerson // Journal of Economic Theory. — 1983. — Vol. 29. — P. 265—281.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2013 р.